

YEVROPA MUSIQA TARAQQIYOTI

Qambarova Irodaxon Hamidullayevna

*Ijtimoiy va amaliy fanlar fakulteti "Musika" ta'lim yo'nalishi 3- bosqich
talabasi*

Botirova Xilola : Ilmiy raxbar

Ijtimoiy va amaliy fanlar fakulteti "Musika" ta'lim yo'nalishi o'qituvchisi

ANNOTATSIYA: Bu maqolam yevropa musiqa taraqqiyoti haqida. Uyg'onish davrining buyuk allomalari Yevropa musiqasi rivojiga ulkan yangilanishlar kiritgan va bu borada ular hech narsasini ayamaganlar shuning uchun Yevropa musiqasi har bir davr musiqachilari bu davr asarlarini o'zgacha ohanglaruni ifoda etib ijro qilishga harakat qiladilar.

Kalit so'zi: Taraqqiyot, Antik, Uyg'onish, klassitsizm, mifo-logiya, tragediya, falsafiy, madaniyat, tassavvur, mushohada

Yevropa xalqlari o'z taraqqiyotlari davomida katta ishtiyoq bilan necha bora yunonlar hamda rimliklar yaratgan san'at va adabiyotga murojaat etib, ular asosida qalblarni bezovta qilgan tuyg'u va g'oyalarni hal etishga uringanlar.. Uyg'onish davrining buyuk allomalari qo'lida antik (qadim) dunyoning ilmu fani san'at va adabiyot, falsafiy ta'limotlarga eng kuchli qurol bo'lib hizmat qilgan. "Uyg'onish" so'zining dastlabki ma'nosi ham dastlabki ma'nosi ham qadimgi madaniyatni qayta tiklash yangidan oyoqqa turg'azish demakdir.XVII asr Yevropa klassitsizm adabiy oqimi ham 100-150 yil davomida antik dunyo badiiy oqimi ham ijodiga taqlid shiori ostida rivojlandi. Bu davr mobaynida qariyb butun yevropa sahnasi asosan Yunon va Rim tragediyalari mavzulari bilan yashadi.Orta Osiyo madaniyatining ravnaq topishiga samarali ta'sir etgan. Salavkiylar va Yunon-Baktrya podsholigi hukmronligi davrida o'rta Osiyo, Eron va boshqalar

o'lkalar aholisining faol ishtirokida sharqiy ellinizm ma'butlarni odam qiyofasida tasavvur etish o'z navbatida, mifologiyaning haqiqiy hayotga yaqinlashtirgan va uning obrrozlariga chinakam hayotiylik bag'ishlagan "Iliada" dostonida muallifning butun diqqati asarning bosh qahramoni Axillning g'azabiga qaratilgan bo'lib, qolgan voqealar faqat 50 kun ichiga sig'dirilgan Tinglovchi va kitobxon yo'la taasurotga ega bo'lishi uchun asar davomida muallif yo'l yo'lakay chekinishlar yasab turli tuman hodisalar bilan asosiy voqeani to'ldirib borgan. Xuddi shu uyg'unlik, muhtasarlik "Odiseya" dostonida ham bor. Qaxramonlarning qiyofasini ular tabiati hatti harakatini ko'rsatish bobida realistik tavsifi nihoyatda sezilarli. Dostonlarda hayotning turli pog'onalarida turuvchi ilohiy kuchlar odam bolalari: Olimp tog'ining ma'bud va ma'budalari, devlar, parizodlar, afsonaviy maxluqotlar, malikalar, kanizaklar, qul vac ho'rilar, go'daklar va hokazo ular ko'z o'ngida gavdalanadi. Yunon xalqi asrlar davomida botirlik haqidagi o'z tuyg'u va orzularini ana shunday barcha xalqlarning tarixida bo'lgani kabi Yunonlar musiqa tarixida ham shunday o'zgarishlar ro'y bergan.

Musiqa inson hissiy kechinmalari, fikrlari, tassavvur doirasini musiqiy tovushlar izchilligi yoki majmui vositasida aks ettiruvchi san'at turidir. Uning mazmuni o'zgaruvchan ruhiy holatlarni ifodalovchi muayyan musiqiy-badiiy obrazlardan iborat. Musiqa insoning turli kayfiyatlari (masalan, ko'tarinkilik, shodlik, zavqlanish, mushohadalilik g'anginlik, xavf-qo'rquv va boshqalar)ni o'zida mujassamlashtiradi. Bundan tashqari musiqa shaxsning irodaviy sifatlari (qat'iylik, intiluvchanlik, o'ychanlik, vazminlik va boshqalar)ni o'z ichiga oladi. Uning tabiati ham yorqin aks ettiradi. Musiqaning ushbu ifodaaviy tasvir imkoniyatlarni yunon olimlari Pifagor, Platon, Aristotel va Sharq mutafakkirlari Forobiy, Ibn Sino, Jomiy, Alisher Navoiy, Bobur, Kavkabiy tasavvuf arboblari-Imom G'azzoliy, Kalobodiy, Buxoriy va boshqa tomonidan yuqori baxolanmagan, sharx va ilmiy tadqiq qilingan. Musiqaning odam ongi va hissiyotiga ta'sir etishi uning ruhiy jarayonlarga hamohang bo'lgan-muayyan jarayonli tabiati bilan bog'liqdir. Musiqa tarixi. Musiqaning paydo bo'lishi masalasida turli ilmiy farazlar vujudga kelgan: hissiyotga to'la nutq

ohangi(G.Spensor)qushlarning sayrashi va hayvonlarning o`z juftlarini chaqirishi(Ch. Darwin) ibtidoiy odamlarning mehnat usullari(K.Byuxer)va ularning chaqiriq tovushlari (K.Shtump) jodu-sehrlash marosimlari Musiqaning ilk manbalari hisoblanadi. Sharq mutafakkiri ham musiqaning ilk manbalari hisoblanadi. Musiqaning vujudga kelishu haqida ilmiy mulohazalar qoldirishgan. Musiqa tarixi Farobiy inson nutqining shakllanishi jarayoni va hissiyotlari bilan bevosita bog`liq holda, Ibn Xaldun (14 asr) esa ijtimoiy turizmlarning shakllanish qonuniyatigaasoslangan xolda tushuntirilgan.So`ngi yillarda jahon musiqa janriga qo`shgan hissasi uchun san`atkorlarga turli mukofotlar topshiriladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. <https://ru.m.wikipedia.org>.
2. “Jaxon musiqa tarixi” R. Tursunova G .Tursunova
3. Uyg`onish davri musiqasi